

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sancti Agobardi Archiepiscopi Lvgdvnensis Opera

Agobardus <Lugdunensis>

Parisiis, 1666

Liber contra objectiones Fredigisi Abbatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14678

ITEM LIBER CONTRA
objectiones Fredigisi Abbatis.

I. **R**EVERENTISSIMO ac beatissimo
 Domino & Patri Fredegiso Abbati.
 Dudum modestiæ vestræ benignitas adversum
 nos, peccatis nostris exigentibus, mota, talibus
 nos invectionibus perculit, quæ lenitatis ac sin-
 ceritatis vestræ modum excedere viderentur,
 nisi in refellendis nobis tali redargutione utere-
 mini, quæ verbis tantum à vobis proferretur,
 corde tamen non approbaretur. Nam si illa om-
 nia quæ adversum nos protulistis, & ex parte
 finxistis, ita à vobis sensa essent ut prolata sunt,
 non solum modestiam vestram transgrederemi-
 ni, verum etiam veritatem offenderetis. Et id-
 circo, sapientissime vir, si dignatur admittere
 magnitudo vestra, nitimur nos per has litterulas
 purgare ab illis criminibus quæ adversum nos
 in vestris litteris exarata reperimus. Recordari
 dignamini litterarum vestrarum, quas tunc ad-
 versum nos novissimè dedistis; & cognoscite
 contra quæ crimina nunc respondere curamus.

II. Scripsistis igitur in præfatione dicentes:
*Si ad omnia quæ in vestra dilectionis cartula scri-
 pta reperimus, respondendum judicaremus, non
 tantum cartula, verum prolixioris libri modum
 excedere videremur. Sed quia compendij causa,
 pauca ex plurimis summatim attingere libuit.*
 Ex quibus verbis vestris apparet omnia vos illa
 reprehendisse quæ in nostra cartula scripta repe-
 ristis. Sed qui omnia reprehenditis, nihil lau-

datis; cuncta refellitis, nihil recipitis; quam
 justè hoc faciatis, ex istis perpendite, quæ com-
 pendij causa summam attrigistis. Quia si ista
 tam injustè reprehendistis, quanto injustiùs il-
 la quæ reliquistis? Et primùm quidem de his
 quæ vobis attingere libuit, assumitis refragan-
 dam nostram sententiam, qua diximus: *Qui
 enim verè humilis est, abjecta de se sentit; & qui
 abjecta de se sentit, errasse se non dubitat.* Quam
 sententiam ut veram non esse ostendere videa-
 mini, probatis Dominum Iesum Christum verè
 humilem fuisse, & dicitis: *Quia verè humilis
 erat secundùm nos, abjecta de se sentit, & errasse
 se non dubitavit.* Quod quàm calumniosè à vo-
 bis dictum sit, quæsumus dignamini perpende-
 re. Quis enim fidelium ignorat, quia nec nos
 debemus unquam, cùm de abjectionis humili-
 tate & peccati confessione loquimur, quæ vera
 in hominibus proculdubio esse debent, Domi-
 num nostrum Iesum Christum ceteris homini-
 bus permiscere; nec vos debuistis pro eo quòd
 Dominus Iesus Christus abjecta de se non sen-
 sit, & errasse se nunquam cognovit, ceteros
 homines ab humilitate abjectionis & peccati
 confessione defendere in tantum ut ex hoc pro-
 bare velitis, sicut in vestris apparet litteris, nul-
 lum verè humilium abjecta de se sentire, nul-
 lum se peccatorem fateri debere.

III. Nempe, ò venerabilis magister, puta-
 bat ac putat nostra insipientia, quia cùm de ra-
 libus rebus loquitur homo, non debet Domi-
 num nostrum Iesum Christum ceteris aggrega-
 re hominibus: quia humanitas quæ à Verbo as-
 sumpta est, quanquam habeat naturam nostro-

rum corporum, non tamen habet originem. Nos enim ex humano semine coagulamur, ille de Spiritu sancto natus est: qui etsi homo factus est propter nostram salutem, Deus tamen esse non desit: qui licet homo verus sit, verus tamen & unus est Deus cum Patre & Spiritu sancto. Illa namque humilitas, qua Dominus noster Iesus Christus, cum in forma Dei Patris esset, semetipsum exinanivit ut formam servi acciperet, inclinatio fuit miserationis, non evacuatio potestatis; qui etsi abjecta passionis pertulit, tamen Deo Patri æqualem se esse innotuit. Æqualis omnino est Patri, non minor est gloria, non posterior tempore, non inferior potestate: qui propterea factus est homo, non ut erraret, sed ut erraticam ovem inventam humeris suis gestaret, & ad domum cœlestis patriæ, ad paternam scilicet visionem perduceret. Et idcirco non est consequens, immo valde injustum est, ut cum quis ea quæ hominum sunt verè loquitur, alter dominica comparatione evacuet. Iterum atque iterum dicimus, quia pervicacis hominis est dominico exemplo impugnare ea quæ de puris hominibus veraciter dicuntur, quorum nullus extitit sine peccato, sicut scriptum est:

Non est justus quisquam qui faciat bonum, & non peccet. Et iterum: Nemo mundus à sorde, etiam si unius diei fuerit vita ejus super terram.

Rom. 3.

Eccli. 7.

De Domino Apostolus Petrus testatur, dicens:

1. Petr. 2.

Quia peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus. Numquid quia hoc verum est, propterea hoc verum non erit illud quod Paulus ait:

Esai. 53.

Omnes enim peccaverunt, & egent gloria Dei.

Rom. 3.

IV. Quia dicitis, *His bene perspectis, apparebit*

hanc vestram non esse veram ratiocinationem; hæc qualiter dixeritis æstimare non possumus; affirmare tamen audemus, quia qui hanc ratiocinationem veram esse negat, necdum cognovit quemadmodum eam oporteat scire. Quid ergo est quòd Apostolus, dum de Domino loqueretur, dicens, Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, præmisit: Hoc sentite in vobis, quod & in Christo Iesu. Et paulò antè dixerat: Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, sed in humilitate superiores sibi invicem arbitrantur. Si verum non est ut is qui verè humilis est, abjecta de se sentiat; quare Abraham cum Domino loquens, cinerem se pulveremque fatetur? Moses quoque non se esse eloquentem testatur, & ex quo ei Dominus loqui cœpit, impeditiorem & tardiozem se esse linguam dicit. De se quoque & Aaron ad populum ait: Nos enim quid sumus? Gedeon etiam, quem angelus fortissimum virorum appellat, ille è contrario tam abjecta de se sentit, ut se minimum in domo patris sui dicat, & familiam suam infimam in Manasse. Saul quoque cum penè his verbis de minima tribu esse se diceret, & in eadem tribu minimum se recognosceret, ita ut indignum se regio honore fateretur, in Regem electus est. Vnde Dominus ei loquitur: Cum esses parvulus in oculis tuis, caput in tribubus Israël factus es. David quoque (de quo Dominus loquitur, Inveni virum secundum cor meum, quia verè humilis erat) tam abjecta de se sensit ut non solùm ad regnandum indignum se esse testaretur, verùm

Philipp. 2.

Genes. 18.

Exod. 4.

Iudic. 6.

Iudic. 6.

1. Reg. 9.

etiam
 mat
 caner
 sequi
 in me
 regni
 tur, a
 sum,
 Dom
 elati
 neque
 se qu
 solun
 tates
 quoq
 rem,
 testin
 series
 V.
 ut qu
 aut pe
 contra
 ctos i
 novin
 fin, u
 pecca
 gum a
 pueri
 judici
 nostra
 cedent
 statur
 fao in
 descet

etiam gener fieret Regis; qui postea de ipso clamat ad Saul: *Quem persequeris, Rex Israël?* 1. Reg. 24.

canem mortuum, & pulicem unum? Sicque persequi conqueritur, quasi si persequatur perdix in montibus. Postea verò cum esset in magna regni gloria, nullumque adversarium pateretur, ait: *Ludam, & vilior fiam plusquam factus* 2. Reg. 6.

sum, eròque humilis in oculis meis. Et iterum: *Domine, non est exaltatum cor meum, neque* Psal. 130.

elati sunt oculi mei, neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me, & cetera. Errasse se quoque non dubitavit, quia sæpissime non solum errores suos confitetur, sed etiam iniquitates, peccata, delicta, scelera, infirmitates quoque, & turbationes, timorem, ac tremorem, anxietatemque cordis: quorum omnium testimonia si ponere voluerimus, prolixi operis series ordinabitur.

V. Vos dicitis quia non est vera ratiocinatio, ut qui verè humilis est, abjecta de se sentiat, aut peccasse se indubitanter credat. Nos verò è contrario per hanc ratiocinationem omnes sanctos in suis precibus à Domino exauditos esse novimus; sicut Daniele in suam exomologesin, ubi confitebatur non solum peccata sua, & peccata populi sui, verum etiam peccata Regum ac Principum, vel Sacerdotum. Tres etiam pueri in camino ignis clamabant in veritate & iudicio: *Induxisti omnia hæc propter peccata* Dan. 3.
nostra. Peccavimus enim, & iniquè egimus, recedentes à te. Dominus quoque in Evangelio testatur Publicanum, qui ascenderat cum Pharisæo in templum ut oraret, idcirco justificatum descendisse in domum suam, quia abjecta de se

Luc. 18.

Matth. 8.

Matth. 15.

Job. 33.

Job. 31.

Ibid. 42.

Job. 33.

sciens, à longè stabat, & nolebat nec oculos ad cælum levare; & peccasse se non dubitans, percutiebat pectus suum, dicens: *Deus, propicius esto mihi peccatori.* De Centurione quoque quare Dominus ait quòd nec in Israël tantam fidem invenerit, nisi quia idem Centurio abjecta de se sentiens, & alta de Domino sapiens, semetipsum, ut ait, indignum arbitratur ire ad deprecandum Dominum ut sanaret puerum ejus, sed potiùs amicos suos misit, & iterum per internuntium mandavit Domino, dicens: *Domine, non sum dignus ut intres sub tectum meum.* Mulier verò Chananæa, cui Dominus clamitanti respondit, *Non est bonum sumere panem filiorum & mittere canibus,* statim consentiens, ait: *Etiam Domine, nam & catelli edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum.* Et idcirco audire meruit: *O mulier, magna est fides tua.*

VI. Quòd si aliquis objecerit nobis verba justii verè humilis dicentis: *Non peccavi, & in amaritudinibus moratur oculus meus.* Et iterum: *Hec passus sum absque iniquitate manus meæ.* audiat rursus eundem justum humiliter confidentem: *Peccavi. Quid faciam tibi, ô custos hominum?* Et iterum: *Quantas habeo iniquitates, peccata, scelera, atque delicta, ostende mihi.* Et iterum Scriptura dicit quia is quem Deus propterea flagellat, ut doloribus eruditus, abjectionem & peccata sua recognoscat, respicit homines & dicit: *Peccavi, verè deliqui, ut erari dignus non recepi.* Quare ergo vos dicitis non esse verum, ut verè humilis abjecta de se sentiat, aut peccasse se credat; cùm apertissimè pateat

hoc proprium esse sanctorum, non superborum?
 Cur Iohannes Apostolus ait: *Si dixerimus quia* 1. Ioan. 1.
peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, &
veritas in nobis non est. Si verò confiteamur deli-
cta nostra, fidelis est, & justus, ut remittat nobis
peccata. Qui si secundum vos magna de se, non
 abjecta, sentire voluisset, habebat unde gloria-
 retur, quia & supra pectus Domini recubuit, &
 præ ceteris discipulis ab illo dilectus est. Iacobus
 quoque Apostolus ait: *In multis enim offendimus* Iac. 3.
omnes. Quæ si quis putaverit non veraciter, sed
 tantum humiliter dicta, noverit se in hoc sensu
 Pelagium sequi; & propterea, si corrigi vult,
 legat libros beati Augustini contra Pelagiani-
 stas, & sciat omnes sanctos veraciter se de pec-
 catis accusasse, ita ut necesse habeant pro se ip-
 sis dicere, *Dimitte nobis debita nostra.* Sed de
 his quanta dici possunt, vos nosse non ambi-
 gimus.

VII. Dicitis etiam tota vos intentione divi-
 nam scripturam cum editoribus, interpretibus,
 atque expositoribus suis ab imperitiæ nostræ
 calumniis defendere. Ad quam rem non respon-
 debimus vobis: quia sicut de quibusdam dicitur,
illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor, Psal. 13.
 ita & vobis dici potest: Illic tota intentione
 paravit defensionem, ubi nulla erat omnino ne-
 cessitas defensionis. Quis enim de nobis calum-
 niatus est unquam editorem aut interpretem
 aliquem divinarum scripturarum? Dicitis re-
 prehendisse nos Apostolos, & interpretem,
 quos tantum putabamus unquam reprehenden-
 dos, quantum nunc putamus veritatis vitupe-
 ratores laudandos. Diximus namque quia in-

terpretes divinatorum voluminum vel exposito-
res non curarunt omnino tenere indeclinabili-
ter regulam grammaticæ artis, quod utique
neque imperitia, neque malitia fecerunt, sed
ratione condescensionis; ut sicut usus sanctæ
Scripturæ est verbis condescendere humanis,
quatinus vim ineffabilis rei humano more lo-
quens, ad notitiam hominum deduceret, &
mysteria insolita solitis ostenderet rebus; ita &
interpretes ejus eam sequendo, illud studue-
runt summopere transferre, unde manifestio-
rem sensum legentibus præberent, etiam si con-
tra grammaticam essent eatenus, ut sacramen-
to rei concordaret. Et ita hoc ad nostram sum-
pimus defensionem, ut sicut illos, qui poterant,
si voluissent, omnia secundum disciplinam
grammaticam proferre, sed ut nobis condes-
cenderent, & simplicitatem veritatis non defe-
rerent, non sunt veriti aliqua contra eandem
disciplinam loqui, reprehendere nullus debet,
ita nobis omnino debet parcere, qui etiam si ve-
limus omnia secundum grammaticam loqui,
non possumus, si tamen fidem rectam & sensum
catholicum tenemus, in hisque verbis quibus
possumus dicimus, sicut & vos testimonio Prisciani ostenditis, qui dixit: *Nibil enim ex omni
parte perfectum in humanis credo esse inventio-
nibus posse.*

*Priscian. in
Præfat. lib. 1.*

VIII. Assumpsistis grandem laborem,
non necessarium, quasi defendentes Evan-
gelistam, vel Interpretem, quod non fru-
stra vel Evangelista ediderit vel Interpretes tran-
stulerit plurali numero sanguines, secundum
quod certa ratio postulavit. quam rem non so-

lūm non reprehendimus, sed neque ab impiis
 audivimus unquam reprehensam. Et cū in hac
 defensione tantopere laboraveritis, nihil nobis
 vestro labore innotuistis. Iam enim legeramus
 sanctos Doctores ita ut exposuisse, quōd Inter-
 pres ideo plurali numero sanguines in hoc loco
 transtulit, quia sensum Evangelistæ, quem ille
 in Græco edidit, hoc in Latino transferre ali-
 ter non potuit; non sicut vos dicitis propterea
 fecit, quia in Græco pluraliter invenit. Nam
 sunt multa nomina quæ in Hebræo vel Græco
 alterius generis aut numeri esse inveniuntur,
 non ejus cujus sunt in Latinum. Nec tamen In-
 terpres eodem genere quo invenit, transferre
 curavit, quia nulla necessitas compulit. Sicut,
 verbi gratia, *Spiritus* apud Hebræos, genere
 dicitur feminino; & cū sit in Latino generis
 masculini, nullus interpretum Hebræicum se-
 quens genere feminino in Latino ponere tenta-
 vit, etiam cū necessitas posceret. Nam inve-
 nitur in Scripturis ubi Spiritus sanctus per ge-
 nus femininum significatur, nec tamen à Latinis
 feminino genere dicitur. Peccatum quoque in
 Hebræo generis masculini est, in Græco femi-
 nini, in Latino neutri; & cū in Scripturis,
 multis rebus significetur, nullus tamen Latino-
 rum genus ejus mutavit, quia nec aliqua utilitas
 postulavit. Hæc idcirco diximus, quia vos dici-
 tis propterea Interpretem sanguines plurali
 numero transtulisse, quia apud Græcos plurali-
 ter effertur; cū non ita sit. Sive interpretes,
 sive expositores divinorum eloquiorum, ut in-
 tegratem sensus ostenderent, contra gramma-
 ticam loqui non timuerunt: quos non solum

non reprehendimus, verum etiam per eos a reprehensione defendi cupimus. Quia sicut illi laudandi sunt in verbis contra grammaticam prolatis, ita nos tolerandi: quia illi divites in verbis, sicut voluerunt, dixerunt; nos vero pauperes, ut possumus per angustias verborum tenuiter ea quae volumus significamus. Et si illorum filij sumus, & ab eorum sensu & fide non erramus; quod in illis amatur, in nobis toleretur; atque is, cui loquimur, sensum attendat, non verba, ut audiat consilium Apostoli dicentis: *Noli verbis contendere. Et: Ne sit languens circa questiones & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidia, contentiones, blasphemia, suspiciones male.*

1. Tim. 2.
1. Tim. 16.

IX. Illud vero quod post verba Doctorum verbis vestris subjunxistis: *Ita igitur hoc modo Apostoli & Evangelistae & totius divinae scripturae interpretes, cum catholicis ejus expositoribus, ab imperitia calumnia rationabiliter defendi queunt. Nihil enim omnino contra regulam grammaticam dixerunt, quod non ita aut ratio aliqua, aut causa mysterij dici exigeret.* Ab his verbis vestris multum ecclesiastici Doctores dissonant. Exiguitati nostrae videtur, quod neque vos neque nos de hac re aliquid sentire aut dicere debemus, nisi ea quae orthodoxos magistros sensisse aut dixisse legimus. Ista tamen inconcussa & firma auctoritas illorum auctorum est, per quos Spiritus sanctus novi & veteris testamenti volumina confecit; de quibus nulli unquam homini licuit aut licet cogitare vel unam litteram aliter eos dicere debuisse quam dixerunt, quoniam eorum auctoritas firmiter

est cælo ac terra, secundum quod Dominus ait: *Facilius est cælum & terram transire, quàm de lege unum apicem cadere.* *Math. 6.* Post hos quoque firma auctoritas est Septuaginta interpretum, quos constat ante adventum Domini de Hebraico in Græcum eloquium vetus testamentum transtulisse. Interpretis quoque nostri Hieronymi Presbyteri fidelis est editio, quæ de Hebraico in Latinum magnificè transtulit. Fuerunt præterea aliqui venerandi & catholici interpretes Latini, qui Septuaginta editionem in Latinum transtulerunt eloquium. Extra hos itaque multi fuerunt interpretes reprehensibiles, & justè reprehensi; sicut illi famosissimi interpretes Iudaizantes, & hæretici, Aquila scilicet, & Theodotio, ac Symmachus; ex quibus unus fecit duas editiones inter se dissonantes. Fuerunt etiam Latini aliqui, quos Hieronymus Presbyter reprehendit in illis utique præfationibus quas præposuit libris quos de Græco in Latinum aut transtulit, aut emendavit; sicut in illa præfatione quam juxta Græcam emendationem in libro beati Iob fecit, asserens quòd idem liber apud Latinos ita erat decurratus, conrosusque, ut fæditatem suam publicè legentibus ostenderet. Sic etiam in aliis locis quosdam reprehendit interpretes.

X. Hæc de interpretibus idcirco ita dicimus, quia magistri speciales non omnes æqualiter receperunt, aut indifferenter laudaverunt, sicut vos facere videmini, neque omnibus æqualiter fidem adhibuerunt. De expositoribus quoque multò aliter quàm vos dicitis, beatus Pater Augustinus tenendum tradidit: qui non

folùm de illis qui reprehensi sunt à Doctõ-
bus, etiam de probatissimis, in libro quem ad-
versùs Faustum Manichæum scripsit, ita dicit:

*Quod genus litterarum, id est, expositionum, non
cum credendi necessitate, sed cum iudicandi li-
bertate legendum est. Solinamque divina aucto-
ritatis libri legendi sunt, non cum iudicandi li-
bertate, sed cum credendi necessitate. Quam for-
mam Apostolus tradidit dicens, Spiritum nolite*

1. Thefal. 5.

*extinguere, prophetias nolite spernere, omnia
autem probate, quod bonum est tenete, ab omni
specie mala abstinete vos. In hoc loco Apostolus*

1. Cor. nth. 14.

*Paulus prophetias dixit doctrinas & expositio-
nes Doctõrum, sicut alibi insinuat dicens: Pro-*

2. Petr. 1.

*pheta duo aut tres dicant, & ceteri dijudicent. non
illam prophetiam de qua Apostolus Petrus ait:*

*Non enim voluntate humana allata est aliquan-
do prophetia, sed Spiritu sancto inspirati locuti
sunt sancti Dei homines.*

XI. Hæc omnia idcirco dicimus, ut appareat
quia quàm injustè à vobis criminamur, cum di-
citis nos reprehensores Apostolorum & divina-
rum Scripturarum esse, tam injustè vel potiùs
multò injustiùs quoscunque interpretes atque
expositores cœquatis Apostolis & Evangeli-
stis, cum Symmachum & Paulum & Dydi-
mum & Iohannem una defensione indifferenti-
que laude dignos ducitis. Bonum est recordari
verborum Domini, quibus ait: *Nonne si rectè
offeras, & non rectè dijudicas, peccasti? Qui
enim rectè credit catholicam fidem, rectè
videtur offerre. Sed si quibuscunque Do-
ctõribus aut Interpretibus cum Apostolis &
Evangelistis æqualem venerationem tribuit,*

non

non rectè dividit, atque ideo peccat.

XII. Post illa quæ superius dicta sunt verba nostra, addidistis dicentes: *Turpe est enim credere Spiritum sanctum, qui omnium gentium linguas mentibus Apostolorum infudit, rusticitatem potius per eos quam nobilitatem uniuscujusque lingua locutum esse.* Hæc qua intentione dixeritis, nullus eorum qui otiosa loqui timent, intelligent; nisi fortè hoc etiam nobis crimen superadditis, quasi rusticitatis reprehendamus Spiritum sanctum. Quod si ita est, id est, tali intentione ista dicitis; quid ad hæc respondere possumus, nisi: Ipse occultorum cognitor, cordium testis, scrutator renum, omnipotens Deus videat, & audiat. Extra hoc autem quòd tale sacrilegium nobis impingere videmini, apparet etiam in his verbis vestris quòd ita sentiatis de Prophetis & Apostolis, ut non solùm sensum prædicationis, & modos, vel argumenta dictionum, Spiritus sanctus eis inspiraverit, sed etiam ipsa corporalia verba extrinsecus in ora illorum ipse formaverit. Quod si ita sentitis, quanta absurditas sequetur quis dinumerare poterit? Et in primis quidem, ut cautè scientiæ vestræ loquamur, recordamini quid Moyse Domino dicat, cùm se excusaret ne ad Pharaonem mitteretur, asserens se gracilis esse vocis & impeditioris linguæ. Cui Dominus nequam respondit, Mentiris; sed annuens obsecranti, ait: *Ecce Aaron frater tuus, scio quòd*

Exod. 4.

Exod. 6.

eloquens sit. ipse erit Propheta tuus. tu loqueris ad eum, & ille loquetur ad Pharaonem. Adtendite quia si secundùm vos ipsa verba corporalia in ore Moyse sonantia ejus erant, & vox quæ

M

sonabat, quare ergo gracilis vox? quare ergo impeditior sermo? Aaron erat Propheta Moyfi, Moyfes Propheta Dei. Quare ergo robustior vox & expeditior sermo in Propheta Moyfi, quàm in Propheta Dei? Numquid & hoc vitium, gracilitatem scilicet vocis, & linguæ impeditiorem, Spiritui sancto tribuetis? Restat ergo ut sicut ministerio angelico vox articulata formata est in ore asinæ, ita dicatis formari in ore Prophetarum. Et tunc talis etiam absurditas sequetur, ut si tali modo verba & voces verborum acceperunt, sensum ignorarent. Sed absit talia deliramenta cogitare. Nos si de eloquentia Pauli Apostoli aliquid diximus, verba Hieronymi Doctoris posuimus, quibus in quodam loco ait: *Qui putant Paulum juxta humilitatem, & non verè dixisse, Et si imperitus sum sermone, non tamen scientia, defendant hujus loci consequentiam.* Et iterum: *Si verò qui potèst etiam juxta sermonis eloquio contextum docere Apostolum fuisse perfectum, & in artis grammaticæ vitia non incurrisse, ille potius auscultandus est.* Nos quotiescunque solæcismos aut tale quid adnotamus, non Apostolum pulsamus, ut mali-voli criminantur, sed magis Apostoli assertores sumus; quòd Hebræus ex Hebræis absque rhetorici sermonis nitore, verborum compositione, & eloquij venustate, nunquam ad fidem Christi totum mundum transducere valuisset, nisi evangelizasset eum non in sapientia verbi, sed in virtute Dei. Qui etiam in præfationibus Esaiæ, Hieremiæ, & Ezechielis quid de differentia locutionis Prophetarum eorum dixerit, diligenter perpendite; & invenietis nobilitatem divini elo-

Num. 22.

2. Corinth. 11.

1. Corinth. 1.

quij
re I
verl
dun
mon
que
ita
ejus
Ezec
serm
possi
tate
phos
la el
suun
stolu
non c
mun
titua
& in
in ob
sit m
in sa
Etru
vos,
nis a
Chri
perfe
prim
quim
dita
in do
na f
X

qui, non secundum vestram assertionem, more Philosophorum, in tumore & pompa esse verborum, sed in virtute sententiarum, secundum quod ipse Apostolus ait: *Non enim in sermone est regnum Dei, sed in virtute.* 1. Cor. 4. Esaias quoque Propheta populum dicit esse alti sermonis, Isa. 28. ita ut non possit intelligi disertitudo linguæ ejus, in quo nulla est sapientia. Et Dominus ad Ezechielem dicit: *Non enim ad populum profundum sermonis & ignota lingua tu mitteris, quorum non possis audire sermonem.* Ezech. 3. Ex quibus patet nobilitatem sacræ Scripturæ, non secundum philosophos in disertitudine esse verborum, in quo nulla est sapientia, sed in potentia & astutia sensuum, atque virtute sententiarum; sicut Apostolus ostendit, dicens: *Arma militia nostræ, non carnalia, sed potentia Deo ad destructionem munitionum, consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* 2. Cor. 10. Et iterum: *Non enim misit me Christus baptizare, sed evangelizare, non in sapientia verbi, ut non evacuetur crux Christi.* 1. Cor. 1. Et rursus post aliqua: *Et ego cum venissem ad vos, fratres, veni non per sublimitatem sermonis aut sapientiæ, annuntians vobis testimonium Christi.* 1. Cor. 2. Et iterum: *Sapientiam loquimur inter perfectos, sapientiam non hujus seculi, neque principum hujus seculi, qui destruuntur; sed loquimur Dei sapientiam in mysterio, quæ abscondita est.* Et post pauca: *Quæ & loquimur; non in doctis humane sapientiæ verbis, sed in doctrina spiritus.*

XIII. Ecce quia laus divinæ sapientiæ in

M ij

facris mysteriis & in doctrina spiritus invenitur, non in adinventionibus verborum. Vos sumpsistis testimonia beati Augustini multa de laude Scripturæ; sed non illo modo vos laudatis, quo laudavit Augustinus, aut Hieronymus, Ambrosius, atque Gregorius. Nam illi majestatem divinæ loquutionis admirantes, sed rem ineffabilem fando non explicantes, oppressi gloria in laude ejus succubuerunt, cum magis admirando sufficerent, quàm loquendo. Vos sic laudatis, ut laude vestra magis minoretur, quàm augetur: quoniam in his quæ extrinsecus sunt, dicitis nobilitatem linguarum ministrasse Apostolis Spiritum sanctum, ut confusè & indifferenter cum Apostolis omnes interpretes & quoscunque expositores laudatis & defendatis. Nam si, secundum vos, omnibus auctoribus divinorum librorum exteriorem nobilitatem æqualiter ministravit Spiritus sanctus; quare unus Apostolus, id est, Paulus, disertior invenitur in Hebraïca lingua quàm in Græca, sicut prædictus Hieronymus in præfatione epistolæ quæ ad Hebræos prætitulatur scribit, dicens: *Non est sanè mirum, si eloquentior videatur in proprio, id est, Hebræo, quàm in peregrino, id est, Græco sermone, quo cetera epistolæ sunt scripta.* Ecce habes disertiores Paulum in una epistola quàm in ceteris. Sed tamen ipsæ ceteræ epistolæ, licet in sermone minus ab illa aliquid habere videantur, tamen in arcanis sensibus, secretis mysteriis, ac figuris locutionum, in quibus omnem sapientiam hujus mundi incomparabiliter superant, minoris virtutis non sunt.

XIV. Post multas & graves calumnias, quas

nobis infixistis, dicentes nos divinæ locutionis reprehensores, defenditis bene vos dixisse, *Anima quando ad corpus pervenit*; & sumitis testimonia de Scripturis dicentes: *Spiritus redeat ad eum qui dedit illum.* Et: *Revertatur anima pueri intra eum.* Quæ testimonia nullatenus congruunt rei cui defendendæ adhibentur. Quis enim ignorat animam semel à Deo creatam, substantiam esse deinceps, & æternam, atque in sua substantia immortalem? ac per hoc, post solutionem corporis, posse ad eum redire justam, & deorsum descendere injustam, & intra corpus reverti ad hanc vitam resuscitandam? Hæc de animabus à corporibus jam solutis fieri nullus ignorat. Sed nos hoc reprehendimus quod vos de animabus corporibus infundendis dixistis: *Anima quando ad corpus pervenit*: quasi noveritis de qua regione adveniat, aut forsitan noveritis in qua regione jaceat illa incognita materies, unde animas dicitis creari in vacuo, super quem Aquilo extensus est, aut in interioribus Austri, vel forsitan in ortu solis aut occasu, aut unde dicitis animas pervenire, utique inde pervenire possunt, ubi creantur, ut ad corpora transmittantur. Sed cum dicitis eas pervenire; non ipsis eas corporibus creatas creditis, sed longè alicubi. Et inquisivimus à vobis utrum in cœlestibus, an in aliqua parte mundi sit ipse locus, vel extra mundum. Sed de hoc sit ut vultis, tantùm ut cujuscunque testimonium cum Augustino altercantis tanquam ejusdem Augustini non nobis opponatis. Nos tamen illud præcipuè tenendum putamus, quod divinâ Scriptura de hac re docet, dicens: *Quomodo nescis* Eccle. 11.

que sit via spiritus, & quare ratione compingantur ossa in ventre pregnantis; sic nescis opera Dei, qui fabricator est omnium. Ecclesiastici quoque Doctores in suis dogmatibus fidem tenendam docuerunt, animam non esse partem divinæ substantiæ vel naturæ, nec esse eam prius quam corpori misceatur; sed tunc eam creari quando & corpus creatur, cui admisceri videtur. Philosophorum sententiæ dicunt esse animam prius quam nascatur in corpore. quod verum esse nullis approbatur indiciis. nam utrum antè fuisset, nec ipsi novimus, nec quis hominum dicat habemus. Non est ergo quærendum quod quærendum magis est inridendum.

XV. Deinde interrogastis nos, utrum aliud sit Deus, aliud veritas, ita ut Deus ipse veritas non sit. Hanc vestram interrogationem in tantum miramur, ut putemus vos illam jocando & ridendo dictasse. Quis audivit talem interrogationem? Numquid si aliud aliquid veritas fuerit, jam Deus veritas non erit? Dicite vos, si ubicunque in sacris Scripturis veritas nominatur, semper Deus intelligendus est? Certè nos dicimus frequenter in Scripturis nominari veritatem, quæ contraria est mendacio; sicut etiam solet nominari caritas hominum, dilectio, quæ contraria est odio, & concordia, quæ opposita est discordiæ. Ergo ubi Paulus ait, *Veritatem dico in Christo Iesu, non mentior*, sic intelligitis, quasi diceret, Deum dico, aut Christum dico, in Christo Iesu. Aut ubi ait, *Deponentes mendacium, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo*, ipsum Deum intelligitis veritatem. Et iterum, ubi scriptum est, *Rex qui iudicat in*

Rom. 9.

Ephes. 4.

Prov. 29.

veritate pauperes, thronus ejus in eternum firma-
bitur. Et iterum: Labium veritatis firmum erit. *Proverb. 12.*
 Et rursus: *Qui loquitur veritatem in corde suo.* *Psal. 14.*
 In Hieremia quoque: *Omnis amicus fraudulen-*
ter incedet, & veritatem non loquetur. Et Oseæ:
Non est enim veritas, & non est justitia, & non est *Oseæ 4.*
miseriordia Dei in terra. Et in Zacharia: *Veri-* *Zachar. 8.*
tatem & judicium pacis judicate in portis vestris.
 Numquid sic intelligi poterit, quasi diceret,
 Deum judicate in portis vestris? Ecce habes in
 Scripturis frequenter dici veritatem, non pro
 ipso Deo, sed pro illa virtute quæ opposita est
 injustitiæ & falsitati. Attamen non sicut vos vul-
 tis, ut Deus ipse veritas non sit, sed potiùs ut &
 Deus veritas sit.

XVI. Deinde verò cum vestris syllogismis
 affirmare nitimini Christianos non fuisse om-
 nes sanctos Patriarchas & Prophetas, Reges &
 Sacerdotes, in veteri testamento, dicentes no-
 bis: *Si eos Christianos dicendo, eos esse affirmare*
vultis, multum est absurdum ut Christiani essent
prius quam Christus. Ecce quibus verbis negatis
 sanctos veteris testamenti Christianos fuisse.
 Sed multò peius negatis illo tempore non esse
 Christum. Credite, venerabilis magister, quia
 si dixissetis, *Non dicebantur Christiani,* parva
 forsitan esset blasphemia. Cùm autem dicitis,
Non erant Christiani, injustè tantam multitu-
 dinem sanctorum blasphematis. Simili etiam
 modo si de Domino Iesu Christo diceretis,
Necdum ab omnibus fidelibus manifestè vocaba-
tur Christus, tolerabile esset. At cùm dicitis,
Non erat Christus, tam grandis blasphemiae est,
 ut non multum distet ab illa Pauli Samosatani
 prædicatione,

XVII. Deinde subjungitis, quasi exhortantes nos, ac dicentes: *Sed quomodo nondum erat Christus?* Legitis librum supradicti beati Patris Augustini capitulo VI. & ponitis ipsum capitulum, multò alium sensum continentem quàm vos sentitis. In illo enim capitulo scriptum est: *Cùm ergo Christi nomen ex eo illi sit quod scriptum est, Vixit te Deus, Deus tuus oleo exultationis præ participibus tuis. Unde ad id quod homo factus est, pertinet, id est, quòd formam servi accipiens, habitu est inventus ut homo, qui utique habitus cœpit ex tempore: de ipso tamen eodémque Christo dictum est, cùm in forma Dei esset. Et post pauca: Nondum ergo erat Christus quod esse cœpit, cùm semetipsum exinanivit, non formam Dei amittens, sed formam servi accipiens.* Ecce verba beati Augustini, de quibus vos vultis affirmare Deum Verbum Christi nomen priùs non habuisse quàm caro factum est, cùm è contrario Augustinus in prædicta sententia dicat: *De ipso tamen eodémque Christo dictum est, Cùm in forma Dei esset.* Ecce habes Christum in forma Dei esse, deinde formam servi accepisse: quam utique antè quàm acciperet, nondum erat filius hominis, sed filius Dei, tamen Christus. Iterum Augustinus dicit: *Nondum ergo erat Christus quod cœpit esse, cùm semetipsum exinanivit.* Ecce & hîc Christus dicitur, qui nondum erat hoc quod esse cœpit, cùm semetipsum exinanivit, id est, homo. Nam quid aliud esse cœpit, nisi homo, cùm formam servi accepit? Certè Augustinus non ait, *Non erat Christus qui esse cœpit; sed, Non erat quod esse cœpit.*

XVIII. Nam si Christus ante Mariam non

Hebr. 1.

Philipp. 2.

erat
heri
erat
stiar
estot
cimi
in ca
Chr.
pites
tes,
gent
pro
dice
tione
sine
Chr
Apo
lium
pulo
dita
Ag
enim
stum
veru
Bibe
tra a
Neq
tenta
nove
etian
stolu
omni
glori
passi

erat, quid est quod Apostolus ait, *Christus Iesus* Hebr. 13.
heri & hodie ipse, & in secula? Si Christus non
erat, & sancti veteris testamenti non erant Chri-
stiani, quare iterum Apostolus dicit: *Memores* Ephes. 2.
estote quod aliquando vos gentes in carne, qui di-
cimini preputium, ab ea qua dicitur circumcisio
in carne, manu facta; quia eratis illo tempore sine
Christo, alienati a conversatione Israël, & hos-
pites testamentorum promissionis spem non habentes,
& sine Deo in mundo. Ecce Apostolus docet
gentes sine Christo fuisse illo tempore, quando
promissionis spem habebat Israël. Et quid est
dicere, *Eratis sine Christo, alienati a conversa-*
tione Israël, nisi oblique demonstrare non fuisse
sine Christo Israël tempore promissionis? Si
Christus non erat, neque Christiani; cur idem
Apostolus de Moyse dicit: *Negavit se esse fi-* Hebr. 11.
lium filie Pharaonis, magis eligens affligi cum po-
pulo Dei, quam temporalis peccati habere jocun-
ditatem; majores divitias estimans thesauro
Aegyptiorum, improprium Christi. Aspiciebat
enim in remunerationem. Si sub lege positi Chri-
stum & boni non coluerunt, & mali non tenta-
verunt; cur iterum dicit de colentibus eum:
Bibebant de spiritali, consequenti eos petra. Pe- 1. Cor. nth. 10.
tra autem erat Christus. De tentantibus verò:
Neque tentemus Christum, sicut quidam eorum Ibid.
tentaverunt, & a serpentibus perierunt. Nam ut
noveritis sub lege non solum Christianos, sed
etiam filios Christi fuisse, audite iterum Apo-
stolum: *Decebat enim, inquit, eum propter quem* Hebr. 2.
omnia, & per quem omnia, qui multos filios in
gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per
passiones consummari. Anna mater Samuelis

1. Reg. 2. orans in templo dicit: *Dominus iudicabit fines terra, & dabit imperium Regi suo, & sublimabit cornu Christi sui.* Et hoc & in illo tempore quo necdum erat Rex in Israël, & antè quàm ungeretur vel etiam nasceretur Saul, quem dignum elegistis ad negandos Christianos. De David scriptum est: *Dixit vir, cui constitutum est de Christo Dei Iacob, egregius Psalmista Israël.*
- Psal. 17. Ipse David ait: *Magnificans salutes Regis ejus, & faciens misericordiam Christo suo.* Eman quoque ait: *Tu verò repulisti & despexisti, distulisti Christum tuum.* Abacuc dicit: *Egressus es in salute populi tui, in salute cum Christo tuo.* Hieremias deplorat dicens: *Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris.*

XIX. Deinde subjungitis, dicentes: *Non ergo omni christumate unctus, Christianus dicitur est. Potius enim illi Christi quàm Christiani dicebantur, ut illud in Psalmis: Nolite tangere Christos meos.* In his verbis vestris negatis unctos, id est, Reges & Pontifices, fuisse Christianos; & ponitis testimonium Psalmi, quod non de Pontificibus, aut Regibus, sed tantùm de Patriarchis, Abraham scilicet, Isaac, & Iacob, Scriptura dicit: *Ipsi enim transferunt de gente in gentem, & de regno ad populum alterum,* id est, de Chaldæa in Mesopotamiam, deinde in terram Chanaan, & Ægyptum, ac rursus in Gerare. Pro ipsis correpti sunt Reges, Abimelech scilicet, Pharaon, Hemor, & Sichem, & alij. Super ipsis præcepit Dominus, *Nolite tangere Christos meos* dicens non tam verbis, quàm certitudine defensionis. Ecce habetis Christos dictos Patriarchas, quos nulla omnino corpo-

rali unctione probare poteritis fuisse unctos. Unde ergo Christi, si non uncti? Quia dicitis, Ergo illi erant ab unctione multi Christi, cum nunquam legatis vel plures simul fuisse Reges, nec duos simul Pontifices illo tempore. Nam quod Reges & Pontifices ungebantur, non aliter, nisi uno decedente, unus succedens ungebatur in figura unius veri Christi. & hi quidem dicebantur Christi.

XX. Sed nos de Patriarchis interrogamus, quomodo eos creditis sine visibili chrismate, absque aqua baptismatis, sed unctos invisibili tantum & spiritali chrismate? Similiter in veteri testamento, non solum omnes sanctos Patriarchas, sed & multos etiam in gentilitate positos credimus invisibili chrismate unctos; per quam unctionem membra Christi & unum corpus cum omnibus ad æternam vitam prædestinatis fierent. Unde & Apostolus, cum enumerasset omnia dona gratiarum, quæ per Spiritum sanctum tam veteris testamenti fidelibus quam novi distributa sunt, subjunxit: *Sicut* 1. Cor. 12. *enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt; ita & Christus. Etenim in uno spiritu omnes in unum corpus baptizati sumus, sive Iudæi, sive Gentiles, sive servi, sive liberi, & omnes in uno spiritu potati sumus. Hoc spiritu uncti sunt Patriarchæ, hoc multi martyres, qui sine baptismate corporali ad vitam æternam transferunt. Qui omnes quomodo unum corpus baptizati sunt, Patriarchæ scilicet & Martyres, cum ceteris fidelibus veteris & novi testamenti, & in uno spiritu, audi iterum eundem*

1. Cor. 10. Apostolum dicentem: *Nolo enim vos ignorare, fratres, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes per mare transierunt, & omnes in Moyse baptizati sunt, in nube, & in mari, & omnes eandem escam spiritalem manducaverunt, & omnes eundem potum spiritalem biberunt. Quem potum? Illum quem in superiori sententia præmisit, uno spiritu potati sumus. & quam escam spiritalem, nisi participationem corporis Christi? Denique Apostolus dicit: Omnes enim vos unum estis in Christo Iesu. Si autem vos Christi, ergo Abraham semen estis. Et vos dicitis, quia Abraham non fuit Christianus, cum nos Christiani esse non possimus, nisi efficiamur semen Abraham? Apostolus dicit: *Abraham dicta sunt promissiones, & semini ejus, qui est Christus.* Et vos dicitis Abraham fuisse sine Christo. Apostolus ait: *Igitur qui ex fide sunt, benedicentur cum fidei Abraham.* Et iterum: *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum, ut in Gentibus benedictio Abraham fieret in Christo Iesu, ut pollicitationem Spiritus accipiamus per fidem.* Et vos dicitis tam diversa benedictione Abraham & nos benedictos, etiam diverso spiritu unctos, ut ille Christus potuerit esse, non Christianus, nosque Christiani possimus esse, non Christus.*
- Ephes. 1. XXI. Apostolus dicit quia Deus Pater omnipotens omnia subiecit sub pedibus filij sui Domini Iesu Christi, & ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius, & plenitudo ejus, qui omnia in omnibus adimpletur. Et iterum: *Ipsa est enim pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceria solvens*

inimicitiam in carne sua, legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semetipsum in unum novum hominem, faciens pacem, & reconcilians ambos in uno corpore Deo per crucem, interficiens inimicitiam in semetipso. Et veniens evangelizavit pacem vobis qui longè fuistis, & pacem his qui propè; quoniam per ipsum habemus accessum ambo in uno spiritu ad Patrem. Ergo jam non estis hospites & advena, sed estis cives sanctorum, & domestici Dei, superadificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo edificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, in quo & vos coedificamini in habitaculum Dei in Spiritu sancto. Et quare hanc Ecclesiam, hoc corpus, quod est plenitudo capit, hoc unum, quod ex utraque fecit, hos conditos in semetipso, hos ambos reconciliatos in uno corpore Deo per crucem, hanc ædificationem constructam, hoc templum sanctum in Domino, hoc habitaculum Dei in Spiritu, vultis ita dividere, ut aliud illi fuerint, aliud nos simus? Quid ergo profuit quòd per caput habemus accessum ambo in uno spiritu ad Patrem, si nullam communionem habet radix olivæ cum oleastro sibi inserto? Tribus Ruben, & tribus Gad, ac dimidia tribus Manasse, propterea construxerunt altare ultra Iordanem, quia jam timebant vos, ne diceretis illis, cum Iordanem transissent: Non pertinetis ad nos, non estis Christiani, sine Christo estis; quia necdum erat Christus. Nihil omnino differt aliud inter illos & nos, nisi quia sacramenta salutis quæ per mediatorem operata sunt propter nos & propter il-

Iosue 22.

los, nos salvant præterita, illos futura; quia quæ nos credimus & tenemus præterita, illi crediderunt ac tenuerunt futura; & illi in sola conscientia & figuris futurorum, nos etiam in publica professione, votis & annuntiatione præteritarum rerum cum significatione tractabilium sacramentorum; sicut & illi duo qui unum botrum in falango portabant, unum opus faciebant indifferenter, nisi quia eundem botrum, unus post dorsum, alter ante faciem habebant; sicut & illi qui præcedentes, & sequentes, Domino intranti Hierusalem clamabant Osanna.

Ioan. 11.

*Isa. 62.
Apoc. 2. & 3.*

XXII. Si quis autem ad hæc objiciendum putaverit illud, quòd in Esaia, vel in Apocalypsi, nomen novum dicitur, quod proculdubio Christianum intelligitur; sciat sanctos Doctores ita intellexisse, ut novum dicatur, propterea quia nuper dispersum, non quia nuper inventum; ac per hoc non novella vel nuper exorta est Christianorum religio, sed ab ipsa mundi origine descendens, eodem Christo Doctore & institutore. Nam inde ab initio speciem formamque suspiciens. Porro de unitate fidelium veteris ac novi testamenti beatus Hieronymus dicit: *Quo modo enim omnes in protoplasto Adam necdum nati moriuntur; ita omnes etiam hi qui ante adventum Christi nati sunt, in secundo Adam vivificantur. atque ita fit ut & nos legi servierimus in patribus, & illi gratia salventur in filiis.* Iste intellectus Ecclesie Catholicæ convenit, quæ veteris & novi testamenti unam asserit providentiam, nec distinguit in tempore quos conditione sociavit. Omnes ædificati sumus super fundamentum Apo-

Ephes. 2.

stole
gula
fecit
pans
ne c
evan
Ver
sensi
Prop
jam
Don
dor
ginis
homo
quar
eset
Scrip
mini
tant
iosc
chas
rede
cati
Chri
divit
prop
nera

stolorum & Prophetarum, continente nos angulari lapide Iesu Christo Domino nostro, qui fecit utraque unum, & medium parietem dissipans, inimicitiam utriusque populi in sua carne destruxit, & antiquæ legis difficultatem evangelicorum dogmatum integritate mutavit. Verè in Christo unus panis sumus, & duo consensimus super terram; & quomodo nos super Prophetas fundati sumus, ita & Patriarchæ jam Apostolorum fundamine constiterunt. De Domino quoque Iesu Christo prædictus Doctor ait: *Postquam ob nostram salutem de Virginis utero dignatus est nasci, Dei & hominum homo Christus Iesus sequester est dictus.* Antequam verò humanum corpus assumeret, & esset apud Patrem & omnes sanctos quos Scriptura commemorat, sine additamento hominis, quem necdum assumpserat, mediator tantummodo nuncupatur. Ipse quippe precioso sanguine suo & nos & illos, Patriarchas scilicet & Prophetas, de maledicto legis redemit. Omnes enim ex fide Christi iustificati sunt. Siquidem Abraham vidit diem Christi, & lætatus est; & Moyses majores divitias æstimavit thesauro Ægyptiorum, improprium Christi. Aspiciebat enim in remunerationem.

Ioan. 8.

Hebr. 11.

